

NAGY KOPPÁNY ZSOLT
Amelyben Ekler Ágostra

– emlékezünk –

(részlet)

Aki emlékezik: Dr. Létavértessy Károly (67) – Ekler Ágost nagybátyja, ortopéd sebész főorvos. Nagydaráb, jó étvágyú, bizalmaskodó, szereti a nőket; még mindig szép ember. Deres hajába gyakran ragadnak bele fiatal lányok.

Szemmel láthatóan már régóta nem volt nővel, viszont annál több időt töltött betegek körében – ennek ellenére a kórházfolyosón igen jókedvűen szembe: jön

(Állókép: hálapénzzel és kolbásszal degeszre tömött A5-ös boríték)

Jó napot, jó napot, el sem hiszi, mit hallottam az imént a folyosón... ha valamelyik kollegám mondaná, arra gyanakodnék, hogy ő találta ki az ügyelet nehéz és üres óráiban; szóval ül két néni a padon, és az egyik azt kérdezi a másiktól:

– Magát is horoszkóppal műtötték?

– Hát én nem tudom pontosan. De úgy rémlik, hogy igen. Vagy mégse? Mintha nem ez lett volna a neve!

– Laparoszkóp az, hölgyeim – mondtam nekik, mert meggyőződésem, hogy a nőknek idős korukban is meg kell adni a tiszteletet, ha fiatalon olyan szívesen nyalogatjuk a szájuk szélét, melynek, ahogy Kerestély kollegám mondta a felülmúlhatatlan, esetleg most felülmúlható *Jozefát úr; avagy a regénykedés* című könyvben, ne feledjük, a másik végén segg van. De a mocskos dolgok mindig ott vannak a közelünkben, a kevésbé mocskos dolgok túlsó végén. Mégis, tisztelni kell a női nemet, mert csupán bennük leljük meg az örömünket. De nem ám csak akkor, amikor kicsípve parfümöt vaporizálnak magukra, hanem esetlenségükben is, mondjuk, amikor azt gondolják, hogy mi, férfiak nem vesszük észre, amint aranyos kis bőfögeket engednek szabadon a szoba levegőjében... vagy fogvájóval piszkálják ki a fogaik közül a beakadt farkú spermákat.

Hohó, látom, hogy nagy kópé maga, és ugyanúgy izgalomba hozzák ezek a dolgok, mint engem. Én szívesen beszélek magának, uram – legalább kétszer annyi történetem van, mint ahány betegem –, mert fölöttébb tisztelem magában azt, hogy olyan okos. Ne köszönje, százsámra tudok én ennél hízelgőbbeket is mondani, csak protekciót és üres ágyat ne kérjen, mert azt még pénzzel sem tudok intézni mostanában. Ó, igen, a pénz!

Mennyi legenda kering arról, hogy milliókkal tömik a zsebünket a szerencsétlen páciensek! Pedig ez nem igaz, nem igaz! Magától például vettem el pénzt? Igen? Mikor? Nafene. De nem azért, mert páciens, hanem azért, mert azt akarta, hogy meséljek Ágostról. Micsoda? Még hogy reflex? Dehogyan! Tudtam, hogy elveszem, mikor elvettem, csak közben elfelejtettem.

Jól van, cserébe elmesélek néhány hálapénzes történetet, teljék bennük kedve. Tudja meg, hogy nem mindegyik orvos veszi el, mert van közöttünk jó pár élheterlen is. De van egy kollegám, Lajos, na, az aztán fura egy figura, és a pénzt is nagyon szereti. Szigorú, mint a fene, ha a beteg kérdi, hogy „Doktor úr, fog-e fájni?“, csak annyit mond: „Nekem nem.”

Vele történt meg, hogy megállás nélkül, órákon át műtött egy hölgyet. A beteg férje kint állt a folyosón, és mikor szegény Lajos főorvos úr holtfáradtan kitámolygott a műtőből, a kezébe nyomott egy borítékot. Lajos nem volt rest, belenézett, majd megvető mozdulattal visszaadta a férjnek, mondván: „Köszönöm, már reggeliztem”.

Ugyancsak vele esett meg az is, hogy a sikeres műtét után, mielőtt kiengedte volna a beteget, pislogott neki, hogy lehet jönni a pénzcsekével. A beteg nem is teketóriázott sokat, hanem ott a folyosón, a várakozó többi beteg szeme láttára nyújtotta át a borítékot. Lajosunk ideges mosollyal visszautasította, majd jelzett a betegnek, hogy kövesse őt az irodába. Ott aztán, miután átvette a borítékot, ráripakodott:

– Szokott maga a parkban baszni?

– Tessék? – hüledezett a beteg.

– Azt mondtam, szokott-e maga baszni a parkban! – ordította magából kikelve szegény Lajos.

– Hát... hát... – dadogott a beteg –, nem szoktam.

– Akkor miért adja ide a folyosón a pénzt?! – üvöltötte Lajos, ahogy később röhögve mesélte. – A hálapénz átadása, drága uram, pontosan olyan intim gesztus, mint a szexualitás: nem a parkban és nem a folyosón van a helye! Na, hordja el magát, de azonnal!

Hát így. Ó, ezernyi történet van még a drága Lajosról... A múltkor például sokadjára jött vissza hozzá egyik öreg, prosztataproblémákkal küszködő páciense. Tudja, a betegek szeretik Lajost, pedig roppant goromba, mégis. Igaz, hogy már hatvanéves, de úgy operál, mint egy harmincéves. Szóval visszajött hozzá ez az öreg bácsi – az a fajta visszatérő, hűséges beteg, aki évekig jár a nyakunkra, amíg végre meghal. Nagyon smucig volt, soha még csak egy üveg bort sem hozott a kollegámnak, pedig szerette, mármint Lajos a bort, igaz, a pénzt még annál is jobban. Ezért mikor az öregúr már vagy huszadszor érkezett hozzá ugyanazzal a panasszal, és egyetlen alkalommal sem hozott semmit, elhatározta,

hogy megleckézteti. Egy nap, mikor az öregúr a többi pácienssel megint a váróban üldögélt, tüntető lassúsággal végigvonult közöttük. A bácsi roppantmód szeretett az orvosokkal barátkozni, és büszke volt számtalan doktorismerőseire, így amikor Lajos a közelébe ért, felemelkedett, és ragyogó arccal odaköszönt:

– Jó napot, Lajos doktor, emlékszik rám?

Drága jó Lajosom hűvösen végigmérte, majd foghegyről csak annyit mondott:

– Nem emlékszem. Úgy látszik, nem tette magát emlékezetessé.

Hát azt az arcot látni kellett volna: a betegek is nevettek, gondolom, csak otthon méltatlankodtak aztán a feleségüknek.

Drága uram, higgye el, kénytelenek vagyunk elvenni. Annyit tanulunk, hogy ide jussunk, és olyan gyalázatosan kicsi a fizetésünk, hogy meg sem tudnánk élni másképpen. Volt egy másik kollegám, Dénes, ő ott is hagyta a szakmát, és elment egy Toyota-szalomba kereskedőnek. Mostanra két nagy dzsipje és egy hatalmas háza van. A legnagyobb sztáreladó a szakmában, egyszer elmesélte nekem, mi a titka.

Azt mondta: „Karcsi bácsi, egy dolgot kell tudni ebben a foglalkozási ágazatban: kedvesnek lenni. De nem akárhogy, édes öregem, egyáltalán nem! Hanem *tényleg* kedvesnek lenni; hidd el, nem is olyan nehéz. Én például minden ügyfelemmel, aki bejön, alaposan elbeszélgetek. Tudod, milyenek az emberek, ha csak egy kicsit is megvillantod, hogy kíváncsi vagy rájuk, egyből kitálalnak. Általában húsz perc után mindent tudok a családjukról, a pénzügyi helyzetükről, de ami a legfontosabb: tudom, hogy milyen nyavalyáik vannak. Ilyenkor semmi egyebet nem teszek, hanem csak felsóhajtok, hogy: ne is mondja, uram, micsoda fájdalom a vesekő vagy a migrén vagy a sérv vagy akármilyen, volt nekem is agyvérzésem meg infarktusom, rákom például három is; egyszóval mindig ugyanabban szenvedek, amiben ők. A beteg, akarom mondani az ügyfél arca egyből felderül, mert ha más is szenved tőle, akkor ő rögtön jobban érzi magát. Aztán hátradőlök (ez a szokásom még orvos koromból maradt), és szép kényelmesen, de kifejező és szabatos nyelvhasználattal elsorolom a tüneteket, ahogy az egyetemen tanultuk. A páciensek, azaz vevők pofára esnek, mert ilyen jól még ők sem tudták megfogalmazni, hogy mi a bajuk – mondogatják is gyakran, hódolattal a szemükben: uram, a számból vette ki a definíciót! Aztán jól kitrécseljük magunkat, panaszkodunk egy csomót, közben ajánlok ezt-azt a bajukra, amit persze ha orvos volnék, nem fogadnának meg, de az autósügynöktől jó néven veszik, és örömmel betartják, nyilván ezért használ is, és mire visszajönnek aláírni a szerződést (mert közben szépen elpasszintok

nekik egy-egy járgányt), már többnyire jobban vannak, és lelkesen ajánlanak az ismerőseiknek. Annyira gyalázatosan könnyű így pénzt keresni, hogy szinte szégyellem. Nem normális, aki még a kórházban dolgozik!”

Na, de beszéljünk végre közös ismerősünkről, Ágost öcsémről. Sokat gondolkodtam a dolgon, de továbbra is az a meggyőződésem, hogy tényleg baleset történt, nem pedig öngyilkosság. Ellenkező esetben biztosan hátrahagyott volna valamilyen üzenetet... A páciensek nagy része hagy hátra ilyesmit, többnyire valami megható és bombasztikus levelet; képtelenek méltósággal meghalni. Tudom ezt jól, mert egyszer én is el akartam pusztítani magam – egy nő miatt, na hallja –, de szerencsére még időben gúny tárgyává váltam, így nem tettem meg.

Volt nekem egy nagy szerelmem, Mancinak becéztem, igazi nevét fedje a megbocsátó, szelíd szerelem jótékony homálya. Mancsi, nevével ellentétben, egyáltalán nem volt kedves lány. Mikor elköltözött a szülői házból, lába között magával hozván a szegény leány egyetlen kincsecskéjét, még állítólag odaadó, meleg kis test volt: de mire én találkoztam vele, hűvös és visszafogott, megközelíthetetlen és unott kristálykirálynővé változott.

Naponta százszor égtem el a szerelem máglyáján, ő viszont csak a körmét piszkálta unottan. A szívemet akartam nekiadni, de ő éppen rendet rakott a fiókban, és csúnyán rám ripakodott, hogy hagyjam békén. A lába elé borultam, mire porszívózni kezdett. Már amikor felengedett a lakásába, mert legtöbbször a bérház előtt álltam és fáztam. Mikor végül elkezdtem fontolgatni, hogy megkérem a kezét, és elveszem feleségül (mert engem egy kis elutasítás ilyen végletes izgalomba tud hozni), szakított velem.

Örjögve jártam a várost, ahogy már annyi férfi előttem, velem egy időben, és nyilván utánam is. Levelek százait írtam neki, de nem válaszolt egyikre sem, a telefont nem vette fel, a kapun nem engedett be. Néhány nap után feladtam, és a kórházi gyógyszerútból elegendő altatót loptam ahhoz, hogy egyszer és mindenkorra véget vessék ennek a komédiának. Megírtam zengő és pátosztelt búcsúlevelemet, rákenve a halálom felelősségét, hadd eméssze el a lelkiismeretfurdalás, és aztán egy utolsó próbát tettem a telefontal.

Legnagyobb meglepetésemre felvette. Először nem tudtam elhinni; remegtem az izgalomtól, képtelen voltam megszólalni, és a lefolyóba szórtam az összes altatót. Aztán beszélni kezdtem, lihegve és gyorsan; ő válaszolgatott, de a hangja kimért, hideg és üres maradt. Rettegtem attól, hogy leteszi, ezért egyre gyorsabban beszéltem, a végén szinte már sirtam. Elmondtam neki, hogy ő a boldogságom záloga, és hogy megölöm magam, ha nem lesz a feleségem, meg a többi marhaságot. Szinte hallottam, ahogy a körmét piszkálja.

Aztán amikor ásítózni kezdett és elköszönt, utolsó kétségbeesésemben a kagylóba sikítottam:

– Árudd már el, mit tegyek, hogy szeressé!!!

– Ja – így ő. – Gyere át, és javítsd meg a radiátoromat.

Mert, bár nem látszik rajtam, remekül tudok radiátort javítani. A józan hang annyira jót tett nekem, hogy átmentem, és megjavítottam a radiátorát, majd hazatértem, összetéptem a búcsúleveleket, és azóta sem akarom öngyilkos lenni senkiért.

Szóval öcsém nem hagyott hátra semmiféle levelet. Ez az egyik ok, amiért kizárhatjuk az öngyilkosságot. De van egy másik is. Orvosként állíthatom: ahhoz, hogy valaki öngyilkos legyen, és belépjen egy kamion elé, odategye a nyakát a sínekre, befalja a vadászpuska csövét, vagy a nyakára hurkolja a kötelet, akkora önuralom, akarat és elszántság kell, ami nagyon kevesünkben van meg. Ahhoz, hogy az utolsó pillanatban mégse ugorjon félre, mégse kapja el a fejét, mégse omoljon bögve a földre, vagy ne kapjon oda a kezével, ahol a legjobban szorít: olyan emberfeletti lelkierő szükséges, amilyen – bármennyire is szerettem az öcsköt, azt kell mondanom – Ágostban nem volt meg. Nem, nem volt meg, messze nem volt meg benne.

Halála előtt pár nappal eljött hozzám, és elpanaszolta, hogy nem tud aludni, szorong, és azt hiszi, hamarosan meg fog halni. Vicceltem vele, mondtam neki, hogy elviszem csajozni, de ő csak hajtogatta a magáét. Végül így szólt:

– Karcsi bácsi, placebizálj meg engem. Adj valami fájdalmas, erős kezelést, amitől jó rendesen rosszul leszek: lehet az döfködés, karistolás, szurkapiszka vagy nyisztelés is. De előtte fontos, hogy azt mondd: „Ágost, ez, amit most kapni fogsz, tényleg használ. Szóval ez nem az a placebizálás, amit az imént kértél tőlem. Ez rendes kezelés lesz, működő gyógymód.” És én akkor elhiszem az egészet, és már most megígérhetem, hogy szépen meggyógyulok...

Mindenesetre, ha ezek és saját meggyőződésem ellenére mégiscsak öngyilkos lett, csak sajnálhatom, hogy az előjeleket nem vettem időben észre. Az orvostudomány-nak ugyanis remek receptje van az öngyilkossági szándék gyógyítására. De hadd beszéljenek helyettem a szakértők: hallgassa csak ezt a kis részletet a Csiky Kálmán és Csiky Csaba szerzőpáros 1982-ben megjelent, *A lelki jelenségek kórfolyamatai* című, nagyszerű könyvéből:

„5.1.2. Elektromos szeizmoterápia (Elektro-sokk).

A gyógykezelésnél a beteg fejére bitemporálisan elektródópárt helyezünk el, az automatikus kapcsolás segítségével gombnyomásra beállított értékek szerinti áramerősséget (250–450 mA, 120 V feszültséggel és 0.3–0.5 idő alatt) adagolunk. Esméletvesztés (»absence«) és/vagy generalizált jellegű konvulziós roham jelentkezik. A bete-

get gondosan elő kell készíteni (»a pillanatnyi eszméletvesztésre«), óvni kell a roham előtt (szájöblítés, műfogsor kivétele stb.) és a roham alatt (két-három ápoló óvja lepedőn keresztül ízületeit, gerincét a kilengésektől, fogait közjük helyezett gumilappal stb.) Ha a beavatkozás fontos, de a betegnek sérve, csont- vagy gerincbetegsége van, ún. »védeettsokkot« alkalmazunk, altatással, atropinnal (nehogy nyálát aspirálja) és háromperces izombénulást okozva szukcinilkolin-klórhidrát injekcióval, s a hatás kezdetén adagoljuk az áramot, mely konvulziót egyáltalán nem vált ki. Utána mesterséges lélegeztetést alkalmazunk, míg a beteg spontán légzése helyreáll. A gyógymód rutinszerű alkalmazása hetenként két-háromszor történik világszerte, s csak kevés szerző állapítja meg például EEG-vizsgálattal, hogy az ösz-száma a kezeléseknél nem károsíthatja-e a beteget. Ha megjelenik a delta-hullám típus nyilván-észrevehetően, a kezelések vagy eredményt adtak vagy nem; de abbahagyandók, mert tovább adva károsíthatják az agyvelőt, ami azzal jár, hogy a kezelést követő feledékenység négy-hat hét alatt nem szűnik meg. Megállapíthatjuk, hogy a »delta-index« a kezelés eredményességét is jelzi, ha megfelelő volt a javallata. Általában az említett rutinszerű kezelési módot alkalmazva, az összekelések száma nem haladhatja meg a 15-öt. A kúra ily módon alkalmazva eredményes primér exogén pszichózisokban, öngyilkosság-veszélyes depressziókban, skizoidreakciókban s gyakran akut katatóniás, paranoid és hallucinátorikus szkizofréniákban. Ha azonban a javallat nem megfelelő – pl. krónikus szkizofréniában, az eredményesség után igazodnak, ami nyilván nem jelentkezik, és EEG-ellenőrzést nem végeznek – a húszat is meghaladó kezelések száma minden bizonnyal tartós memóriazavart okoz; de észleltünk 25 kezelés után, havonta ismétlődő »spontán« epilepsziás rohamot is. Ha viszont a javallat is megfelelő, s a kezelések száma sem lépi túl a veszélyeztetés határt, arra is kell gondolni, hogy a memóriazavar már előzőleg is létezett, illetve az alapbetegséghez tartozó jelenség volt (*S. Elia és H. Raotma, 1977*). Az ötvenes évek vége felé az a tény, hogy a rutinszerű módszer (két-három kezelés hetente) alkalmazva öngyilkossági kísérlet előfordult a klinikán belül is, arra készítetett, hogy napi két kezelést alkalmazzunk néhány óras időközzel közöttük. (*Na, és most figyeljen!*) Kialakítottuk az ún. *kis-halmazásos – e.sokk módszert*, napi két kezeléssel négy-öt napig, szükségszerűen kiegészítve napi egy kezeléssel, míg a beteg elfelejtette bejövételének időpontját, az eltelt napok számát és tüneteit! A kezelés négy-öt nap alatt teljes eredménnyel járt (betegeink már az első nap után letettek öngyilkossági szándékukról).”

Hát nem? Győzelem, testvérem! Ilyen egyszerű ez, kérem.